

www.e-rara.ch

In utriusque iuris libros introductorium

Bartolus

[Basileae], 1517

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-641>

[Summa Ioannis Andree super secundo decretalium]

---

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Summa Joānis Andree

¶ Ista est summa Joānis andree brevis et utilis: ordinata sup secundo Decretaliū: que brevis est: tamē satis clare tractat de pcessu iudicij. Sed anteq̄ aliquid dicat̄ de pcessu iudicij: notandū est primo quid sit iudicium.

Iudiciū est actus

trij psonar. s. actoris/rei et iudicis. c. forus. de verbo. sig. Et dicit̄ forus a feria: qz venit p ferias causar in consistorio / et etiā p̄sistentiū: q̄ sunt quinqz. s. testis/aduocatus/actor/assessor/pcurator et auditor. Iudex est qui per causam iudicat: et dicit̄ quasi ius dans. Vel a iusticia: quia debet esse iustus: al's nō esset iudex. ¶ Tres sunt species iudicis. s. ordinarij/delegati et arbitri. Ordinarij sunt qui habent pp̄tā iurisdictione: vt ep̄i et archidiaconi. Delegati sunt q̄ iurisdictione aliena vtunt̄: vt qui dati sunt iudices a dño papa vl' delegato eiusdē. Arbitri sunt in quos partes cōpromittūt. ¶ Tria sunt que impediūt aliquid ne sit iudex. s. natura/lex et mores. An natura phibet ppetue furiosum/impuberē/mutū et surdū esse iudices. Lex excōicatū/irregularē et hereticū. Et mores phibēt feminas/fatuū/seruū et furi osū. An versus. Lex/natura vetant/mores quoqz iudicis acta. Actor est qui agit p̄ alium. Reus est contra quē agit. Et dicit̄ reus nō a reatu: s; a re super qua agitur. Excōicatus nō pōt esse actor: nec habet psonam standi in iudicio p se: licet p alium bñ. Testis est qui testimoniū phibet in iudicio. An multi modis quis esse testis phibet. An versus. Cōditio serus/etas/discretio/fama: Et fortuna/fides: in testib' ista req̄res. Res/persona/gradus/locus: ibes

Sup secūdo decretaliū

sunt psona tempus. c. In noīe dñi: de testibus. Verbi grā: Quis serullis ditiōis nō pōt esse testis in causa criminali: puta si agat de furto vñ homicidio etiā puer nouē annoꝝ: nec fatuus/nec furiosus/nec infamis/nec vitiosus/nec infortunat⁹/nec paup: qz psumit ppter eius paupertatē q sit corruptus p mūera. Hoc aut̄ intelligit̄ de vilibus paupib⁹ in honestis: qz paup honestus pōt esse testis. Itē infidelis/paganus ⁊ hereticus remonētur a testimonio. Itē testis debet certificari de aliquo certo loco vel tpe. ¶ Aduocatus est q causam defendit pro salario. Unde multa, p̄hibēt aliqū esse aduocatū. s. si ē infamis vel seruus vel cecus vel monachus vel regularis canonicus. Monachus aduocare potest/ si eius abbas ei imperet: ⁊ causa sit de eius ecclesia: ⁊ idē de canonico regulari. c. ij. de pcura. ¶ Hora q duplex est actio: quedā psonalis: alia realis. Nec dñi uisio habet in. c. qm̄ frequēter: vt li. nō cōtesta. Itē sacerdos nō pōt esse aduocatus/ nisi in quatuor casibus. s. in causa p̄pria ecclesie sue/ in causa p̄tuncie p̄sone. s. orphani vel claudi ⁊c. ¶ Assessor est q decidit in iudicio iudici/ ⁊ instruit eū: si forte iudex est minus idoneus. ¶ Procurator est q de mandato dñi sui vnū vñ plura suscipit negocia pagenda. Vñ aliq̄s p̄hibet esse aduocatus. s. si sit miles vel mulier/ excōcatus vel rusticus. Et auditor est cui certus articulus cōmittit̄ examinādus a iudice: sicut ē receptio testiū. Et hec de ⁊c.

De p̄cessu iudicij.

Sequit̄ de p̄cessu iudicij: qui talis est. Reus p̄mo citat̄ a iudice: ⁊ ei venienti in iudicio offert̄ libellus: quo oblato inducie viginti dieꝝ dant̄. v. offerātur minus ad deliberandū: in quibus deliberať an ve-

Sūma Joānis Andree

lit cōtendere: aut litri cedere: inducīs finitis redire
debet ad iudiciū: et si nō competāt ei exceptiones p
quas posset declinare et effugere iudicium / respōde
re tenetur: ac super petitione sua negando vel affir
mando: qđ actor petit est litis cōtestatio / post qđ est
pstandum a partibus iuramentum: quo pfito in
terrogē cum iuramento sup facto pncipali a iudice:
denuum partes debent pducere testes cum iura
mento ad pbandū intentionē pmo. Postea dicta
testiū sunt publicāda in iudicio sup qbus dicitur dis
putabit. His omnibus visis: cum sufficiēter index
est instructus de veritate cause: decidere debet cau
sam p diffinitiuā: a qua si iniquū fuerit / pote: t. appel
lari. Unde et pdictus pcessus continet in his vers
ibus. Primo reū ceter et index tribuatq; libellū. In
ducie denturq; reo q; deliberet se. De re que petitur
lis postea constituetur.

De citatione.

Sequit̄ calūnia par
tis querentis: testes et instrumēta sequē
tur: pducti manifestentur: super his pla
citet: diffinitiuā post hec sententia det: que mala si
fuerit dat̄ oppositio parti. Postea videndū est de
citationē. Unde citatio est euocatio ad iudiciū: et est
pncipiū cause: ita q; p eā causa dicit̄ esse icēpta. Fin
is canonicū. Unde si index citet aliquē: et iste cita
tus pendente citatione se transfert ad iurisdictionē
aliā: ad illū a quo pmo citat̄ tenet venire reus: non
enī potest declinare iudicium pmi iudicis: quia pre
uētus p citationē. Unde nota q; potest fieri tribus
edictis: quoꝝ quodlibet stineat. xxx. dies. Vel qđ
melius est: pōt fieri euocatio pemptoria: et stinebit
xc. dies. c. s̄ illicita. xxxiij. q. iij. Nota q; si index ali
q; a papa: vel ep̄ delegatus citet aliquē pemptorie

Sūma Joānis Andree

tus / suspēsus / seruus / ifamis / hereticus / suspectus / sanguineus / aduersarij v^l inimicus meus. Unde versus. Subiectus dñi vel cōmensalis amicus: Incola / canonicus ac attingens inimicus. Consimilis causa prius appellatio facta. Aduocat affinis con- sanguineus sociusq^z. Casib⁹ his merito iudex suspec- tus habet. Contra actorem sic: domine non pote- stis esse actor: qz estis excomunicatus: nec habetis potestatem standi in iudicio: et eodē modo excipiat p- curatorem. Contra iurisdictionē iudicis sic: domi- ne iudex non potestis me citare: qz estis iudex valē- tionē. et ego sum dioecesis viuariēsis. Et valet quo- ad iurisdictionem ordinis et quo ad delegatum pa- pe: qz ille pōt citare in iurisdictione aliena. Cōtra tē- pus sic excipiat: reus non poterat citari: qz illo tpe erat feriatū tēpus. Et peto dñe iudex: qz adme- nis aduersarium in expensis ppter hoc factis. Exce- ptio pemptoria est qua pbata perimū causa et mēs actoris: sicut exceptio doli et mali: et iuramentuz de nō agēdo v^l accusando. c. veniēs: de accu. Al si di- cat reus actori: tu petis a me equū quē tribul: s; tu remisisti mihi: et feci pactū tecū de nō petendo: hoc pbato absolua^t reus ab instantia iudicij: et alteri imponat perpetuū silentiuz. Si autem reo citato et veniente ad iudiciū non cōpetens ei: exceptiōes p- dicte nō competāt: respōdere tenet actori: sed pmo certificāndus est de illo de quo impetitur ab actore. Unde offerri debet ei libellus reo. s. et habeat indu- cias in quibus se deliberet. ¶ Libellus pūctionalis est scriptura cōtinēs psonas iudicis / actoris et rei et rem que petit: et causam petendī: et sic forma^t. Dñe iudex etc. Ego petrus talis tradidi guillermo qua- tuor francos puri auri: quos mihi soluere pmisit in paschate pprime transacto: ideo quia minime fe- cit: peto qz eū ad solutionē dicte pecunie cōpellatis

Sup secūdo decretaliū

saluo iure minuēdi / addēdi / mutādi / declarādi &c.
Protestor etiā de expēsis factis / itā in lite q̄ eēt litē
& adhuc faciēdis. ¶ Et est notandū: q̄ dicit libellus
iudicialis: qz cōuenit reus ab actore: & debet
hūc actor offerre iudici / & iudex reo: q̄ oblato iudex
debet reo dare inducias: in q̄b⁹ deliberabit an ve
lit p̄cedere an liti cedere: & talis libellus non debet
esse obscurus: qd̄ si sit re⁹ / petit eā sibi declarari: ve
puta si actor petat agrū: reus p̄r talē petere sibi de
clarari. s. q̄s sit ille ager & vbi situs. Actor tenet reo
exp̄mere / causam q̄rere: rē talē sibi petat: dīcēdo sic
pono q̄ talē agrū in tali loco sitū occupat ac vio
lenter: q̄ iure hereditario mihi p̄tinet: q̄re peto q̄ p̄
dictū. Itā ad restitutionē agri cū fructib⁹ cōpellat.

De inducijs.

Inducijs autē ad deli
berādū finitis pres veniūt: & dicit re⁹ in li
bello: Dñe iudex hoc qd̄ pono actor s̄ me
nego ita esse / vel fateor ita esse: & h̄mōi affirmatio v̄
negatio est litis cōtestatio: que est p̄ncipalis causa
negocij: idē casus apud iudicēz hinc inde facta nar
ratio: & ita fit p̄ narrationē actoris p̄positā & per s̄
dictionē rei oppositā: vt si dicat actor: tu debes mi
hi decē: & reus dicat / nego: p̄ hec verba fit litis cōtes
tatio. ¶ Nota q̄ oēs exceptiōes dilatorie / & p̄ci
pue recusatio debēt p̄poni a reo ante litis p̄testatio
nē: & maxie in p̄ncipio litis debet excipere s̄ p̄sonam
iudicis si sit suspectus: naz eñ debet recusare tanq̄
incōpetentē: qz post litis p̄testationē nō posset. An
si reus velit excipere s̄ actorē / p̄curatorē & p̄ceptū pa
pe / vel s̄ alias l̄ras: hoc debet facere ante litē conte
statam: qz nō p̄t postea / nisi causa fuerit cuz actore
finita. An q̄n actor offert libellū suū: si re⁹ velit ip̄m
recōuenire: debet statū libellū suū offerre. ¶ Nota

Sūma Joānis Andree

q̄ positio ē breuis x̄boꝝ formula mentē ponētis in
formās seu explicās / ad x̄itatē alliciēs. Al ē narra
tiōis p̄fessio p̄ quā in iudicio p̄fessa reuelant̄ ponēs
ab onere p̄bādi. Al ē dictū factū fm̄ modū p̄batū
p̄ modū articuli defmiatū. Et fuit inuēta ad verita
tē eliciendā ⁊ reuelādū on^o p̄bādi ipsius ponētis.
Sed interrogatiōes sūt ad iudiciū ordinationē: et
ponēs ad declinationē. Jo. an. ¶ Litis p̄testatiōe
facta actor reusq̄ statim debēt iurare de calūnia: et
hoc vocat̄ iuramētū calūnie: cū aliq̄s iurat q̄ bona
fide ⁊ sine dolo agat ⁊ respōdeat. Est em̄ calūnia
quā p̄tes vitare debēt: ⁊ debet p̄stari post litis p̄te/
stationē: cui^o forma talis est. Actor iurabit q̄ credit̄
se h̄re bonā cām ⁊c. ⁊ p̄stāt sup̄ā libꝛū manū ponē
do. Hoc iuramētū est vt hoīes nō facili^{ter} iurent v^t
litigēt / nisi credāt se habere bonā causā ⁊ iustā.
Post p̄stirū iuramētū de calūnia interrogāde sūt
p̄tes: ⁊ debēt aduocatū causā formare interrogatio
nes: vt x̄bi gr̄a: Aduocatus actoris dicat ad iudi
cē q̄ iterroget reū quo iure possidet talē rē sup̄ quā
fundat̄. Si reus r̄ideat / q̄ iute hereditario: tūc in
terroget̄ q̄s fuit successor in tali re tanq̄ heres. Si
dicat q̄ titulo emptiōis: querat̄ a quo emit / ⁊ pro
quāto / ⁊ corā q̄bus / ⁊ p̄ quā moneta. Et oēs iste re
sponiones scribant̄ ab aduocato actoris. Similit̄
reus dicat iudici q̄ interroget actorē: ⁊ q̄ actor re/
spōderit scribat̄ ab aduocato rei quicquid reus cō/
fessus est in iudicio s̄ eum p̄ dicto habeat̄. Si ve
ro reus negauerit quicquid actor affirmat / incūbit
actori p̄batio. ¶ Nota q̄ infra sunt necessaria ad
hoc q̄ alicui nocēat sua p̄fessio: q̄ habent̄ in his x̄si
bus. Maior / spōte / sciens / dominus / pars / līs / sed ⁊
in se. Confessus certum / cōpos p̄ iudice iure. Dam
net̄ in ius fauor aut natura repugnat. Et habentur
h̄c in .c. ex p̄te: de cōfessis. ¶ Maior ideo dicit̄: q̄

Sup secūdo decretaliū

A minor. xrv. annis confessus fuerit se seipm / nō sibi
iudicat. ¶ Spōte ideo dicit: qz confessio p metu ex
porta etiā nō nocet: vñ coacta etiā: qz qd fit cā metū
nō manet ratū. ¶ Scīēs ideo dicit: qz si confessus fuerit
p errore se seipm aliqd: et pbet se errasse: non nocet
ei. ¶ Dñs. Confessio em̄ pcuratoris non nocet dño
absenti: pōt em̄ infra triduum reuocare. ff. de con
fes. l. certū. §. si quis. ¶ Pars. i. hostis ideo dicitur
qz absente eius hoste / id est actore: eius cōfessio non
nocet ei. ¶ Vis ideo dicit: qz si q̄s cōfiteret aliquā
rē sup qua nō moueat lis / nō nocebit. ¶ In se. i. §.
ideo dicit: quia bñ credit alicui se se confitentem / et nō
p se. ¶ Confessus certum dicit: quia ille qui confi
ret obscura et incerta de re aliq̄ / nō valet cōfessio: qz
de re incerta nō daret snia. xj. q. iij. graue. ¶ Com
pos. Confessio em̄ furiosi nō nocet / vel calore iracun
die: nisi de se pseuerat̄ia. ¶ Pro iudice iure. Dānat
in ius p iudice. i. corā iudice suo iure damnat. i. se
dēte p tribunali. In ius. i. iuridice dēnet: qz si in
ius. i. se nihil nocet confessio: vel corā non suo iudice.
¶ Ius ideo dicit: qz ius nō patit q̄ iudeus habeat
christianā vñ seruā vxorē. ¶ Favor ideo dicit: qz si
mobilis psona p errore vel simplicitatē suā cōfiteret ali
qd: dūmodo pbet s̄rū / nō nocebit ppter fauorē li
bertatis: qm̄ libertas ē multū fauorabilis. ¶ Ma
tura ideo dicit: quia si quis aliquid confiteat se na
turam / nō nocet ei: vt si dicat aliquē esse filium q̄ est
senior seipso. ¶ Nota q̄ interrogationes predicte
habent fieri vbicūqz loco: sed sepius ab aduocat
obijciuntur. Et hec de interrogationibus. De con
fessis videas. c. j. de confes. in glo. Nota in his ver
stibus nouē modos pbandi. Aspectus / scriptū / te
stis / notoria / scriptus: Jurans / confessus / psumptio
fama pbabūt rē.

¶ De iuramento.

Sūma Joānis Andree

Quādo re⁹ negat qd̄
actor pponit s̄ eū: vt verbi gr̄a: Actor pe
tit a reo agrū quē ip̄e dicit esse suū: actor
ri incūbit. p̄batio: ita q̄. p̄bare debet q̄ ager sit su⁹.
Sū p̄batio est rei dubie p̄ argumentū faciēs fidē.
Et dicit p̄batio ab aduerbio p̄be: quia qui probat
hoc dicit qd̄ p̄be dicit agere. Sunt autē species sex
p̄bationis. s. euidentiā facti. c. causam: de p̄batio.
P̄der aspectū corpis. c. p̄terea: de testi. P̄der samā/p̄
turamētū declinationē. c. fina. de iureiurā. p̄ testes:
p̄ instrumenta: ⁊ p̄ susceptionē. c. per litteras: de p̄
sump. Verbi gr̄a. Si q̄s clericos habeat pueros in
domo sua: p̄bat p̄ euidentiā facti q̄ fuit incōtinēs.
Itē p̄ aspectū corpis p̄bat aliquid esse: vt qū vehe
menter p̄sumit de aliquo facto: vt puta videat sola
cū solo nuda cū nudo: p̄sumit q̄ eam cognouit car
nali. ¶ P̄desumptionū autē multe sunt spēs. Vna
temeraria: q̄ est insufficiens: ⁊ repellit a testimonio
seu iudicio: ⁊ nō debet mouere animū iudicis. At si
videā vnū hominē cū muliere: p̄sumptio ē vt iudi
cē q̄ sollicitet eā p̄ coitu: etiā talis p̄sumptio ē teme
raria. Alia est p̄babilis: q̄ cōsurgit ex p̄sumptioni
bus ⁊ ex fama: ⁊ debet eā seq̄. s. q̄ papa ferat sentē
tiā s̄ aliquē. Alia est vsolēta: que cōsurgit ex rebus
verisimilib⁹. At si creditor restituat debitori pigno
ra sua: p̄sumit q̄ debitor psoluerit debitum credito
ri: ⁊ hoc mouet iudicē ad sententiandū: nisi probe
contrariū. Creditor est qui mutuat alicui pecuniā
vs̄ aliud aliqd̄. Alia est necessaria: vt si aliqua mul
ier sponte ⁊ p̄ magnū tempus cohabitāt vni viro: ⁊
postea dicit q̄ inuite nupsit: nō est p̄sumendū de ta
li. Juramētū dilatione fit p̄batio: qū vna pars de
fert alteri iuramētū. i. iurat q̄ illud ita sit vs̄ nō sit.
Et etiā p̄ testes p̄bat: ⁊ hoc maxie valet. Et nota q̄

Sup secūdo decretaliū

oēs pñt esse testes nisi q̄ prohibent̄. s. seru⁹ / mulier /
minor nouē ānis / indiscretus. s. fatuus / infamis /
paup / inhonestus / hereticus / iudeus: ⁊ mei p̄ sangui-
nei inter se ⁊ pro se testificari non pñt: nec etiā seru⁹ /
ancille / famuli pro dñis suis: nec laicus p̄ clericus.

¶ Nota q̄ regulariter in causa qualiter duo testes
sufficiūt: iuxta euangelicum dictū. s. in ore duoz v̄-
trium ⁊c. ⁊ ita testimoniū vnius nō valet. Itē iudi-
ces non sunt introducēdi in iudicio / nisi p̄tor. Itē
nō credit̄ testibus / nisi iurent p̄ formā istā. s. q̄ ipsi
dicēt veritatē ⁊ nō imponent falsitatē de oī q̄stione
sup qua iurant: quotiens fuerint interrogati a iudi-
ce: ⁊ q̄ nō iurant pro aliquo mūere / vel aliqua amē-
citiā / vel odio / vel malo / vel dolo / vel lucro qd̄ in-
de habuerint vel habituri sunt. c. quotiens: de testi-
bus. Postq̄ sic iurauerint testes: iudex ducat eos
ad locū secretus: ⁊ examinet eos / puta quēlibet per-
se: ita q̄ vnus nō audiat dicta alterius: ⁊ dicta sin-
guloz scribat seu scribi faciat. Iudex sic interroga-
bit eos singulos: interfuisti in tali loco? R̄ndebit q̄
sic. Itē q̄rat in q̄ die accidit: in quo loco: ⁊ in q̄ par-
te loci: ⁊ in qua parte anni. Itē coram q̄bus factum
fuit / interrogabit iudex singulos testes: ⁊ sic scribat
iudex dicta singuloz testiu⁹. Primo interrogatus
super causa que inter tales veritur / sic iuratus re-
spondet q̄ Joānes emit talē rem: ⁊ interrogatus q̄
hora: r̄ndet / circa meridiē. Interrogatus si p̄ns fue-
rit: dicit q̄ sic. Et eodē modo interroget̄ secundus
testes: ⁊ ceteri si sint plures: ⁊ q̄cqd̄ dixerint scriba-
tur: quoz testiū dictis in scriptis debet iudex parti-
bus p̄figere terminū vel diē: ad publicandū illa
dicta vtraq̄ parte pñte: ⁊ si vna pars se absentet:
acta poterint legi: factis illis publicacionib⁹ petat
reus vel eius aduocatus copīā actionū. i. testiu⁹:
petat etiā q̄ iudex p̄figat sibi terminū ad excipien-

Sūma Joānis Andree

dū 3 psonas testiu v' eoz dicta dicens: Dñe iudex /
dico q talis nō pōt esse testis: qz est fili' vel filia rē.
Vel alio mō sanguine' vel infamis rē. Et iste ecce
prios dicunt esse psonales: qz obijciūt in psonis
testiu. Cōtra dicta eoz sic excipiat: dico q tale testi
moniu nō valet: qz discordat cū tali teste i loco v' in
tpe: r tñ nō pbat intētiōnē suā p testes q's adduxit
cōtra eū. Petat reus q absoluat ab impetiōe sua
r ei ppetuū silentiū imponat. Est etiā alia pbatio
que fit p instrā. Nñ instrū est qdā scptura facta ad
probationē alicui' rei. Dicif instrū qd instruit: cu
tus sunt due spēs. s. vnū publicū: qd publicā habet
autoritatē. Et dicif multus modis publicum. Ano
mō: qz est p manū publicā confectū. s. p manū ta
bellionis. i. notarij publici. Secūdo dicif publicū:
qz est sigillatū sigillo autentico: puta sigillo epī vel
capli: isto mō dicif publicum: qz autoritate iudicis
autenticū: vel qz in iudicio scribit: vel liber censua
lis in quo scribunt census vel redditus. Aliud est
instrumentū puatū: quod aliq's facit sibi tm vel p
aliq'bus tm. Nñ si vtraq pars habeat instrumenta
per q probare intēdit: debet exhibere ante publica
tionē testiu: vel si vna pars voluerit scribere vel in
spicere instrumēta vel puilegia alterius partis: co
pia transcribendi ei dat: r postq transcripū fue
rit inspectum/ab aduersario parti reddat. Multis
modis pōt excipi 3 instrumentū / 3 stilū / 3 bullam:
r hoc habet veritatē in litteris papalibus. Nñ ver
sus. Littera/bulla/stilus/manus aliera/rasio/filū.
Nec facit scriptū dñi pape vittosū. Itē excipitur: si
est impetratū ab excōicato. Itē si est rasum in aliq
sul pte: rasura em suspecta est postq publicata sunt
dicta testiu r instrumēta exhibita vtriqz parti ad re
spōdendū/seu etiā ad rescribendūz pcessa: r postq
allegatōes: partiū facte sunt aduocatis partiū sup

Sup quarto decretaliū

ipsis reb⁹ motū animi sui / s^m dicta testū r inst⁹oz
r rōnes eoz: demū cū iudex plenissime discusserte
merito debet ipm negociū terminare p diffinitiuaz
sniaz rē. Que sic diffinit: est q̄ iudicialis officio cō/
trouersijs. i. litib⁹ finē iponit / iudicē absolutionē vl
p̄dēnationē p̄tinēs. Qu⁹ sunt due spēs. Una inflo/
cutoria: quā iudex p̄fert in p̄ncipiū r finē cause: nō
sup p̄ncipali / sed sup p̄tingētī r emergētī quomodo
libet: vt sup libello offerēdo vl corrigēdo vel dādo
dilationē aliqb⁹ / vl negādo vl affirmādo. Alia est
diffinitiuā: q̄ p̄ncipale negociū terminat / p̄tinēs ab
solutionē vel p̄dēnationē. Nota q̄ snia ferēda est
a suo iudice: r si ferat a nō suo iudice / nō valet nec te
net. Itē nota q̄ sedendo r nō stando: r in loco vbi
solet ferre sniaz / in loco honesto r non in lupanari:
nec in coquina siue taberna: r vtraq̄ pte p̄sente / vl
altera pte cōtumaciter absente. ¶ Nota q̄ snia iu/
dicialis in sc̄ptis ē redigēda r ferēda: alter nō pōt
nomē snie h̄re. An snia est sic ferēda: Ego petr⁹ tal
iudex in causa inf. B. ex vna pte / r. S. ex altera pte
sup tali re audite allegatiōibus: hinc inde. P. r ex
aminat⁹ ad plenū p̄dicte cause vt incertis de prudē
tū r prudentiū viroz absolutim⁹. B. ab instātia. S.
eidē p̄petuū silentiū iponētes sup tali re: p̄demnas
etiā. S. p̄dicta iudiciali snia in expēllis: q̄s fecit d⁹
stus. B. in lite r extra litē rē.

De appellatione.

Restat nūc videre de appellatione.
Appellatio est puocatio fa/
cta a minore iudice ad maiorē super iniq̄
snia / vel in aliq̄ grauamine: si em iudex
male sentētiet: r iniq̄ grauēt vnā pte: illa ps quatuor
cōparere debet ad iudicē supiorē sup tali causa vel
grauamie. An nota q̄ a miozi iudice ē appellādiū
ad maiorē / sed nō ecōtra: vel ab epō ad suū metrop.
¶ q̄

Summa Joānis Andree

politānū a quo appellat̄ ad delegatū vel ad papā
s; tñ oī metropolitano obmisso / late sn̄e a iudice in
fra decē dies est appellandū: q; post decem dies ap
pellari nō pōt: nec valet facta appellatio infra an
nū. Itē q; appellat / debet p̄seq̄ appellationē infra
annū: nisi iusta vel rōnabilis causa vel iustū impe
dimentū inuenierit: puta infirmitas vel captiuitas
q; tñc sibi indulgeret biēniū. Itē nota q; in scriptis
est appellandū in tali forma. Ego. P. sciēs me gra
uatū a vestra sn̄a dñe iudex rē. quā tulistis s; me p
tali vinea: ad sedē apostolicā appello: r; apostolos
peto. Itē nota q; apostoli dicunt̄ lre dimissorie for
mati sub tali tenore. Sāctissimo patri r; dño suo ro
mano pōtifici. P. humilis decanus in tali locoli
cet tñ indignus: cū debita reuerētia filialē sbiectio
nē in oībus: sanctitati vestre notū facio: q; P. cle
ricus exhibitōr p̄sentū in sn̄a mea quā in ipm tu
li. p. s. pro fundo tali pro q; lris vertebat̄ in ipsos
ad sanctitatē vestrā appellauit: ideoq; dictū. S. ab
observatiōe iudicij me dimissum r; absolutū ad ve
stre sanctitatis eramē cū p̄sentibus lris trāsmitto.
Itē nota q; ad iudicis officij ad quē appellatū est
spectat vt p̄firmet sn̄iam vel corrigat. Forma apo
stolorū habet. q. q. vj. s. forma aploꝝ. c. post appel
lationē. Etia forma appellatiōis r; iura nō allegan
tūr hic: nō p̄pter ignorantia doctoꝝ / sed p̄pter im
becillitatē discentiū: ad quozū p̄fectionem fuit hec
summula cōposita p me Joannē Andree.

¶ Explicit Summa Joan
nis Andree super secun
do Decretalium